

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Lausuntomme perustuu ELY-keskusten yhteisesti valmistelemaan lausuntoon. Lisäksi Varsinais-Suomen ELY-keskus on tutustunut Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikön 15.6.2022 antamaan lausuntoon, joka käy yksityiskohtaisesti läpi esityksen vaikutuksia erityisesti kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Tässä omassa lausunnossaan Varsinais-Suomen ELY-keskus nostaa esiin muutamia ELY-keskusten yhteistä lausuntoa ja Oikeudelliset palvelut -yksikön lausuntoa täydentävää huomiota oman alueensa näkökulmasta.

Lakiesityksen tavoitteita koskevassa kohdassa mainitaan ensimmäisenä tavoitteena työn kysynnän edistäminen. Esityksen painopiste on kuitenkin henkilöasiakaspalveluihin liittyvässä sääntelyssä, jonka tavoitteena on turvata lähipalvelut henkilöasiakkaille.

Työn kysynnän edistämiseksi lakiuudistuksessa tulisi ratkoa myös työnantajien palveluihin liittyviä kysymyksiä ja sitä, kuinka työnantajien palvelussa, esim. rekrytointitoimeksiantoihin vastattaessa ylitetään sujuvasti työllisyydenhoitoalueiden rajoja.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Lakiesityksellä uudistetaan työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuuta siten, että nykyisin TE-toimistojen hoitamat työvoima- ja elinkeinopalvelut siirtyvät valtaosin kuntien hoidettavaksi.

Uudistus jättää jonkin tehtäviä myös valtion eri viranomaisille, kuten ELY-keskuksille. ELY-keskusten tehtäväksi on mm. tulossa alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut.

ELY-keskusten tehtävien ja erityisesti niihin liittyvän vastuun ja vallan määrittely jää esityksessä pinnalliseksi. Esimerkiksi yllä mainittujen alueellisten keskustelujen tulisi pohjautua työllisyyden ja työvoimapalveluiden seuranta- ja analyysitietoihin, mutta esityksessä jää epäselväksi, kuinka ELY-keskus saa ao. tiedot.

ELY-keskuksilla on nykyisellään merkittävä rooli alueensa työllisyyden ja osaamisen kehittämisen asiantuntijoina. ELY-keskusten asiantuntijuutta hyödynnetään mm. työmarkkinoiden suurissa rakennemuutostilanteissa (vrt. meri- ja autoteollisuuden rakennemuutokset Varsinais-Suomessa). Koimme em. tilanteessa vahvuudeksemme sen, että pystyimme yhdistämään sekä yrityspalveluiden että työllisyyspalveluiden ELY-keskuksesta löytyvät instrumentit. Vastuuta syvällisestä aluetason asiantuntijuudesta ei selkeästi esitetä siirrettäväksi ELY-keskukset muille tahoille, mutta toisaalta ELY-keskukseen ei myöskään enää jää sellaisia alueellisia ennakoinnin tai työvoimapalveluiden järjestämisen vastuita, joilla ELY-keskukset voisivat ao. asiantuntijuutta ylläpitää.

ELY-keskuksille jäävien kotouttamisen ja hyvien väestösuhteiden hoito hyötyisivät siitä, että ELY-keskukset vastaisivat niiden lisäksi kansainvälisen työnvälityksen ja työperäisen maahanmuuton palveluista. Varsinais-Suomessa on ennakoitu, että kansainvälisen rekrytoinnin merkitys kasvaa tulevaisuudessa ja arvioimme, että asian edistäminen olisi hyvä keskittää alueen tuntevalle toimijalle. Kansainvälisen rekrytoinnin kysymykset nivoutuvat myös erilaisiin ELY:n vastuulla oleviin yrityspalveluihin (esim. Team Finland -koordinaatio).

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Työvoimaviranomaisen koon on oltava riittävä, jotta ao. viranomaisen on mahdollisuus tarjota riittävän kattavat palvelut sekä työnhakijoille että työnantajille. Hieman kategoriselta tuntuva 20 000 henkilön työvoimapohja voi tähän olla hyvä lähtökohta. Työvoimaviranomaisen työvoimapohjalle asetettava kokotavoite ei mielestämme tarkoita vaatimusta keskittää etenkään henkilöasiakkaiden palvelua suuriin yksiköihin. Viranomaisenhan on mahdollista toimia monipaikkaisesti ja tarjota näin myös riittävät lähipalvelut.

Jos järjestämisvastuuta ei pilkota kovin pieniin kokonaisuuksiin varmistettaneen paremmin se, että TE-palveluvalikoima on mahdollisimman laaja joka puolella. Tällöin maantieteellisesti kattavasti saatavilla olisivat myös palvelut, joilla kysyntä on vähäisempää, esim. työpaikkasuomi ja kotoutujien erityispalvelut.

Järjestämisvastuuseen liittyvä erityiskysymys ovat TE-palveluihin liittyvien maksatustehtävien siirtyminen kuntiin. TE-palvelujen, erityisesti palkkatuen ja starttirahan maksuliikenne on mittavaa, ja se on tällä hetkellä keskitetty KEHAan. Keskittäminen on tehostanut maksatusten hoitoa ja huolemme on, että maksatusten hajauttamisella menetetään nyt saavutettu tehokkuus.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**

- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Työnvälityksessä olennainen taho ovat työnantajat ja kuten aiemmin totesimme, mielestämme esityksen painopisteenä on ensisijaisesti henkilöasiakkaiden palvelu.

Työnantaja- ja rekrytointipalveluiden kannalta kunta on turhan suppea rajaus, kun työnantajille on tarve tarjota paitsi riittävästi osaavia työnhakijoita myös asiantuntevaa palvelua rekrytoinnin erilaisissa haasteissa:

- Pelkona on, että yhdellä työllisyydenhoitoalueella ei edes tietoturvasyistä pystytä tarjoamaan naapurialueen työnhakijoita työpaikkoihin, vaikka alueet olisivat samaa työssäkäyntialuetta.
- Osaavaa työvoimaa etsitään tulevaisuudessa nykyistä enemmän myös Suomen rajojen ulkopuolelta, eikä osaamista kansainvälisen rekrytoinnin kysymyksiin ole helppo ylläpitää pienissä yksiköissä, joissa em. tilanteet ovat satunnaisia.
- Myös palvelu silloin, kun työvoimaa on tarve vähentää, vaatii erityisosaamista (muutosturvaan liittyvä ohjaus ja neuvonta).
- Suurten työnantajien (useita toimipaikkoja ympäri maata) tasalaatuinen palvelu eripuolilla maata.

Lakiesitys ei mielestämme anna selkeitä linjoja, joilla työnantajien sujuvat palvelut turvataan myös yllä listatuissa tilanteissa.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

ELY-keskukset sekä hankkivat että koordinoivat alueillaan työvoimakoulutusta siten, että alueen työvoimakoulutustarjonta kokonaisuutena (VOS ja muu työvoimakoulutus) vastaa mahdollisimman hyvin ennakoituihin työmarkkinoiden tarpeisiin.

Lakiuudistuksessa tulisi turvata työvoimakoulutustarjonnan säilyminen vähintään nykyisellä tasolla, jotta työvoimankysyntään pystytään vastaamaan osaavalla työvoimalla. Vähintäänkin se vaihe, jolloin vastuu työvoimakoulutustarjonnasta siirtyy ELY-keskuksilta kunnille, on riski sille, että työvoimakoulutuksen tarjonta ja sen myötä myös kysyntä kaventuu pitkäkestoisesti. Huolemme on, että jos koulutuksen kohdentamisesta vastaa yksittäinen työllisyydenhoitoalue, ei tarjonnassa välttämättä huomioida koko alueemme koulutustarpeita.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisveloitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)

- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Säippä Sari
Varsinais-Suomen ELY